

Güncel Alan Eğitimi Araştırmaları V

Editörler

Akın EFENDİOĞLU

Sedat EROL

© Copyright 2023

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi AŞ'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Sayfa ve Kapak Tasarımı
978-625-399-387-0	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı	Yayıncı Sertifika No
Güncel Alan Eğitimi Araştırmaları V	47518
Editörler	Baskı ve Cilt
Akın EFENDİOĞLU ORCID iD: 0000-0001-6756-7405 Sedat EROL ORCID iD: 0000-0003-0840-9903	Vadi Matbaacılık
Yayın Koordinatörü	Bisac Code
Yasin DİLMEN	EDU000000
	DOI
	10.37609/akya.2818

Kütüphane Kimlik Kartı

Güncel Alan Eğitimi Araştırmaları V / editörler : Akın Efendioğlu, Sedat Erol.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2023.
169 s. : tablo, resim, grafik, şekil. ; 160x235 mm.
Kaynakça var.
ISBN 9786253993870
1. Eğitim.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi AŞ

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖN SÖZ

Akademisyen Yayınevi yöneticileri, yaklaşık 30 yıllık yayın tecrübesini, kendi tüzel kişiliklerine aktararak uzun zamandan beri, ticarî faaliyetlerini sürdürmektedir. Anılan süre içinde, başta sağlık ve sosyal bilimler, kültürel ve sanatsal konular dahil 2700’ü aşkın kitabı yayımlamanın gururu içindedir. Uluslararası yayınevi olmanın alt yapısını tamamlayan Akademisyen, Türkçe ve yabancı dillerde yayın yapmanın yanında, küresel bir marka yaratmanın peşindedir.

Bilimsel ve düşünsel çalışmaların kalıcı belgeleri sayılan kitaplar, bilgi kayıt ortamı olarak yüzlerce yılın tanıklarındır. Matbaanın icadıyla varoluşunu sağlam temellere oturtan kitabın geleceği, her ne kadar yeni buluşların yörüngesine taşınmış olsa da, daha uzun süre hayatımızda yer edineceği muhakkaktır.

Akademisyen Yayınevi, kendi adını taşıyan **“Bilimsel Araştırmalar Kitabı”** serisiyle Türkçe ve İngilizce olarak, uluslararası nitelik ve nicelikte, kitap yayımlama sürecini başlatmış bulunmaktadır. Her yıl mart ve eylül aylarında gerçekleşecek olan yayımlama süreci, tematik alt başlıklarla devam edecektir. Bu süreci destekleyen tüm hocalarımıza ve arka planda yer alan herkese teşekkür borçluyuz.

Akademisyen Yayınevi A.Ş.

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1	Öğretici Materyal Kullanımına Yönelik Öğretmen Görüşleri: Özel Eğitim Alan Örneği	1
	<i>Necla IŞIKDOĞAN UĞURLU</i>	
	<i>Nilay KAYHAN</i>	
Bölüm 2	Özel Gerekli Bireylerin Psikomotor Becerilerinin Değerlendirilmesi	17
	<i>Nesrin SÖNMEZ</i>	
Bölüm 3	Dil Sosyalleşmesi Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi.....	41
	<i>Yunus Emre ÇEKİCİ</i>	
Bölüm 4	Yapay Zekânın Müzik Eğitime Yansımaları	59
	<i>Esin UÇAL CANAKAY</i>	
Bölüm 5	Zekâ Oyunlarının İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin Motivasyonları ve Mutlulukları Üzerinde Etkisi ve İlişkisi	85
	<i>Meral GÖZÜKÜÇÜK</i>	
	<i>Fatma Gül UZUNER</i>	
Bölüm 6	Sosyal Bilgilerde Çoklu Okuryazarlıklar.....	105
	<i>Nurcan ŞENER</i>	
	<i>Zeynep Gözdenur IŞIK</i>	
Bölüm 7	Matematikle Barışmak: Kaygının Ötesine Geçmek	133
	<i>Ümit KUL</i>	
	<i>Sedef ÇELİK DEMİRCİ</i>	
Bölüm 8	Türkçe Öğretiminde Temel Dil Birimlerinin Drama İle Öğretilmesi: Deneyim İçinde Deneyim.....	149
	<i>Tuğrul Gökmen ŞAHİN</i>	

YAZARLAR

Dr. Öğr. Üyesi Esin UÇAL CANAKAY

Dokuz Eylül Üniversitesi

Öğr. Gör. Dr. Yunus Emre ÇEKİCİ

Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Sedef ÇELİK DEMİRCİ

Artvin Çoruh Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Meral GÖZÜKÜÇÜK

Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi Zeynep Gözdenur IŞIK

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Doç. Dr. Nilay KAYHAN

Ege Üniversitesi

Doç. Dr. Ümit KUL

Artvin Çoruh Üniversitesi

Arş. Gör. Dr. Tuğrul Gökmen ŞAHİN

İnönü Üniversitesi

Doç. Dr. Nesrin SÖNMEZ

Akdeniz Üniversitesi

Öğr. Gör. Dr. Nurcan ŞENER

Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Necla IŞIKDOĞAN UĞURLU

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Gül UZUNER

Kafkas Üniversitesi

Bölüm 1

ÖĞRETİCİ MATERYAL KULLANIMINA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ: ÖZEL EĞİTİM ALAN ÖRNEĞİ¹

Necle IŞIKDOĞAN UĞURLU²
Nilay KAYHAN³

GİRİŞ

Eğitim öğretim sürecinde bireysel farklılıkların gün geçtikçe önem kazandığı günümüzde, teknoloji destekli öğretim uygulamaları da yaygınlaşmaya başlamıştır. Öğrenme süreci bir anlamda her öğrenen için etkili uygulamalar yoluyla, sürece tam katılımı, içerikten en üst düzeyde yarar sağlamayı ve öğrenmenin kalıcılığının sağlanmasını da zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle öğretim planlarında öğretmenler, sınıflarında eğitime devam eden tüm öğrencileri için bireysel farklılıkları dikkate alan düzenlemeler yapmakla sorumludur. Doğum öncesi, sırası ve sonrası nedenlere bağlı akranlarına göre gelişimsel farklılıkları olan öğrenciler için öğretimsel uyarlamalar önemli bir rol oynamaktadır. Buna göre öğretmenlerin öğrenci özelliklerini dikkate alan kazanımların öğrenci performansına göre belirlendiği, öğretimin materyal, süre, ölçme değerlendirme ve yöntem teknik bakımından yapılandırıldığı planlar hazırlamaları beklenmektedir. Özel eğitim hizmetlerinde öğretim süreçleri için Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının hazırlanması oldukça kritiktir. Bilişsel, sosyal, duygusal, fiziksel ve dil gelişimi alanında akranlarına göre gelişimsel farklılıklar gösteren bireyler için bu planlar önem taşımaktadır. Öğretim sürecinde öğrenciyi temel alan akademik, sosyal katılımı artırıcı bu düzenlemelerin gerçekleşmesinde öğretim teknolojileri ve eğitsel materyaller de büyük rol oynamaktadır. Engelli Bireyler Eğitim Yasasına (Assistive Technology According to the Individuals with Disability IDEA, 2004) göre özel gereksinimli çocukların işlevsel olarak becerilerinin gelişmesinde

¹ Bu makale International Conference on Perspectives for Future Education (ICOPFE-2018) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Dr. Öğr. Üyesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, necle_idogan@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0002-1795-0470

³ Doç. Dr., Ege Üniversitesi, nilaykayhan@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-0937-8013

bilgi ve içeriklerinin ne düzeyde eğitim hizmetlerine uyarlanmadığı hakkında araştırmalar önerilebilir. Bunun yanında aynı çalışmanın sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenleriyle gerçekleştirilmesi ve sürecin onlar açısından nasıl gerçekleştiğinin ortaya konulması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Başaran, M. (2003). İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda öğretmenlerin Türkçe derslerinde öğretim materyalleri kullanma durumları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bender, W. N. (2008). *Learning disabilities: Characteristics, identification, and teaching strategies*. Pearson/Allyn and Bacon.
- Bingimlas, K. A. (2009). Barriers to the successful integration of ICT in teaching and learning environments: A review of the literature. *Eurasia Journal of Mathematics, Science & Technology Education*, 5(3), 235-245.
- Bogdan, R. C. & Biklen, K. S. (2007). *Qualitative research for education: An introduction to theory methods*. Boston: Allyn and Bacon.
- Burke, L. (2013). Educational and online technologies and the way we learn. *International Schools Journal*, 32(2).
- Campbell, P., Milbourne, S., Dugan, L. & Wilcox, J. (2006). A review of evidence on practices for teaching young children to use assistive technology devices. *Early Childhood Special Education*, 26 (1), 3-13
- Carter, M. V., & Center, S. E. (2005). Using PLATO with students with disabilities. Retrieved July, 30, 2017 from <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.579.7716&rep=rep1&type=pdf>
- Chiang, H. Y. & Jacobs, K. (2010). Perceptions of a computer-based instruction system in special education: High school teachers and students views. *Journal of Prevention Assessment & Rehabilitation*, 37(4), 349-359.
- Coleman, M. (2011). Successful implementation of assistive technology to promote access to curriculum and instruction for students with physical disabilities. *Assistive Technology and Physical Disabilities*, 2-22.
- Creswell J. W. & Creswell J. D. (2018). *Research design qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*, Fifth Edition. London: Sage Pub.
- Çetin, Ç. (2004). Özel eğitim alanında çalışmakta olan farklı meslek grubundaki eğitimcilerin yaşadığı güçlüklerin belirlenmesi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(1), 35- 50.
- Çetin, M. E. & Şen, S. G. (2017). Determination of problems of teachers working in special education and rehabilitation centers. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 59, 53-69.
- Edyburn, D. L. (2013). Critical issues in advancing the special education technology evidence base. *Exceptional Children*, 80(1), 7-24.
- Fidan, N.K. (2008). İlköğretimde araç gereç kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 1 (1), 48-61.
- Flanagan, S., Bouck, E. & Richardson, J. (2013). Middle school special education teacher' perceptions and use of assistive technology in literacy instruction. *Assistive Technology*. 25 (3), 24-30.

- Ghazi Abed, M. (2018). Teachers' perspectives on surrounding ICT use amongst SEN students in the mainstream educational setting. *World Journal of Education*, 8,6-16.
- Griffin, C. C., Kilgore, K. L., Winn, J. A., Otis-Wilborn, A., Hou, W. & Garvan, C. W. (2009). First-year special educators: The influence of school and classroom context factors on their accomplishments and problems. *Teacher Education and Special Education*, 32(1), 45-63.
- Gündüz, Ş. & Odabaşı, F. (2004). Bilgi çağında öğretmen adaylarının eğitiminde öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersinin önemi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology, TOJET*. 3(7), 1303-6521.
- Hwang, G. J., Wu, C. H., & Fan-Ray, K. (2013). Effects of touch technology-based concept mapping on students' learning attitudes and perceptions. *Journal of Educational Technology & Society*, 16(3), 274.
- Individuals with Disabilities Education Improvement Act of 2004 (IDEA), I A U.S.C. (§ 602 (1) (A). Retrieved from: <https://sites.ed.gov/idea/regs/b/b/300.105>
- Kahyaoğlu, M. (2011). İlköğretim öğretmenlerinin fen ve teknoloji dersinde yeni teknolojileri kullanmaya yönelik görüşleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 79-96.
- Keetam, D. & Alkahtani, F. (2013). Teachers knowledge and use of assistive technology for students with special educational needs. *Journal of studies in Education*. 3(2), 65-85.
- Kumar, S. & Raja, B. (2010). Web-based technology for children with learning difficulties. *Journal of Educational Technology*. 7 (1), 8-13.
- Netherton, D. L. & Deal W. F. (2006). Assistive technology in the classroom. *The Technology Teacher*, 66 (1), 10-15.
- Pettersson, I. & Fahlström, G. (2010). Roles of assistive devices for home care staff in Sweden: A qualitative study. *Disability and Rehabilitation: Assistive Technology*, 5(5), 295-304.
- Sani-Bozkurt, S. (2016). Kaynaştırma ve özel eğitim sınıflarında teknoloji kullanımı. Ö. Eliçin (Ed.), *Özel eğitimde teknoloji destekli öğretim içinde* (1. baskı) (ss. 23-39). Ankara: Vize yayıncılık.
- Smith, S. J. & Okolo, C. (2010). Response to intervention and evidence-based practices: Where does technology fit? *Learning Disability Quarterly*, 33(4), 257-272.
- Varank, İ. & Ergün, S. S. (2005). Eğitim teknolojisi ve materyal geliştirme yeterliliklerinin belirlenmesi ve eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin bu yeterlilikle sahip olma derecelerinin incelenmesi için bir araştırma önerisi. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi 14. Sempozyumu*. (1), 838-840. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.
- Yalın, H. İ. (2004). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme* (13. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık.

Bölüm 2

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERİN PSİKOMOTOR BECERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Nesrin SÖNMEZ¹

GİRİŞ

Psikomotor gelişim, vücudun kaslarının kontrolünü ve kullanımını aşamalı olarak edinmeyi içeren kapsamlı, karmaşık ve yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Anne karnında başlayan psikomotor gelişim serüveni, doğumdan sonra bebeğin reflekslerle hareket etmesi, rasgele hareketler yapması ile devam eder; büyüme ve olgunlaşma ile merkezi sinir sistemince yönetilen daha karmaşık hareket örüntülerine doğru gelişim gösterir. Gelişimin erken dönemlerinde kazanılan psikomotor beceriler, çocuğun ileride kazanacağı becerilerin temelini oluşturur ve çocuklara kendi çevreleri ile etkileşim kurma becerisi sağlar (Kerkez, 2013; Bayley'den akt., Kilgo, 2014). Eğitimcilerin, özel gereksinimli öğrencileri için uzun dönemli hedefin, günlük yaşamında bağımsız olmasına, boş zamanlarında spor vb. etkinliklerde bulunmasına ya da bir işte çalışmasına olanak tanıyacak işlevsel psikomotor becerileri kazanması olduğunu bilmesi gereklidir (Cowden,1983). İşlevsel becerilerin kazandırılması da ancak doğru ölçümleme ve değerlendirme ile mümkün olabilir. Bu bölümde özel gereksinimli çocukların psikomotor gelişiminin ve işlevlerinin değerlendirilmesi ele alınmaktadır.

Motor beceriler ve psikomotor beceriler alanyazında sıklıkla birbirinin yerine kullanılmaktadır (Benner & Grim, 2013; Sevimay Özer & Özer, 2009). Bu bölümün yazarı, eğitimcilerin sıklıkla kullandığı şekliyle psikomotor beceri ifadesini bölüm boyunca kullanmaya çaba göstermiştir. Bölüm, ana hatlarıyla psikomotor gelişime ilişkin bilgilerle başlamakta, ardından psikomotor becerilerin değerlendirilmesinde kullanılan formal ve informal ölçme araçlarına ilişkin açıklamalarla devam etmektedir. Bölümün sonunda ise ölçümleme sonucu elde edilen verilerin özel gereksinimli çocukların spor vb. etkinliklerine yönlendirilmesi ya da bir işte çalışması için gerekli becerilerin kazandırılmasında nasıl kullanılabileceğine ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

¹ Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, ndilsonmez@gmail.com ORCID iD: 0000-0003-1785-5075

Ek 3

Okul Öncesi Dönem Küçük Kas Becerileri Dereceleme Ölçeği (Örnek)

Okul Öncesi Dönem Küçük Kas Becerileri	1	2	3	4	5
İpe dört boncuk dizebilir.					
Kapı kolu açabilir.					
5-6 küpten kule yapabilir.					
Kitabın sayfalarını tek tek çevirebilir.					
Kâğıdı ikiye katlar.					
Üç parçalı yap-boz yapar.					
Makasla keser.					
Çizgi üzerinden makasla keser.					
Resimde ev, adam, ağaç çizebilir.					
Makasla basit şekiller keser, yapıştırır.					
Kalem tutar					
Büyük harf çizer					
Bir resmin sınırlarını taşırmadan boyar.					
Kalemtraş kullanır.					
Resim keser.					
Çekiçle çivi çakar.					
İsmi yazır.					
Koşarken yerden nesne alır.					
Küçük harfleri bakarak çizebilir.					

(1) Çok kötü (2) Orta (3) İyi (4) Çok iyi (5) Mükemmel*

*Dereceleme Tamamen Bağımsız/ Kısmen Yardımla / Bağımlı gibi ifadelerle de yapılabilir. Ancak bu ifadelerin de sayısal bir karşılığı olmalı ve ölçme işlemi sonunda sayısal bir toplam değere ulaşılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akçakın, M. (2008). *Vineland uyum davranış ölçeği (Vineland – II) – araştırma formunun doğumdan 8 yaşa kadar olan türk çocukları için norm, güvenirlik ve geçerlik çalışması*. Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Kesin Raporu. <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/5285/>
- Aytekin, Ç. (2016). Fiziksel büyüme ve motor gelişim. Baysal Metin E. N. (Ed.) *Doğum öncesinden ergenliğe çocuk gelişimi* içinde (s. 55-81). Ankara: Pegem.
- Benner, S. M. & Grim J.C. (2013). *Assessment of young children with special needs a context-based approach* (Second Edition). NY, USA: Routledge.

- Bluma, S., Shearer, M., Frohman, A. & Hilliard, J. (1976). *portage guide to early education manual*. Ender Marangoz (Çev.) Wisconsin, USA: Cooperative Educational Service Agency #12.
- Bruininks, R. H. & Bruininks, B.D. (2005). *Bruininks-oseretsky test of motor proficiency (2nd ed.)*. Minneapolis, MN: NCS Pearson.
- Bruininks, R. H. & Bruininks B .D. (2010). *Bruininks-oseretsky test of motor proficiency, second edition brief form*. Bloomington: PsychCorp.
- Cameron, C. E., Chen, W., Blodgett, J., et al. (2012). Preliminary validation of the motor skills rating scale. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 30, 555-566. Doi: 10.1177/0734282911435462
- Carr, J. & Collins S. (1992). *Working towards independence a practical guide to teaching people with learning disabilities*, U. K.: Jessica Kingsley.
- Cowden, J. (1983). *Psychomotor assessment of the severely handicapped individual*. Paper presented at the annual international convention of the council for exceptional children, Detroit, MI. (ERIC Document Reproduction Service No.ED229971).
- Gallahue, D. L. & Ozmun J. C. (2009). *Understanding motor development: infants, children, adolescents, Adults (6th Ed.)*. Boston, USA: McGraw Hill.
- Judy, H. (Ed.) (2016). *Working with young children (8th Edition)*. IL, USA: Goodheart-Wilcox.
- Kerkez, F. İ. (2013) Türkiye’de çocuklarda motor gelişimin değerlendirilmesinde TGMD-2 uygulamalarına bir bakış. *Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 24 (3), 245–256.
- Kilgo, J. (2014). Assessing motor skills of infants and young children. Mary E. McLean M.E., Hemmeter M. L. & Snyder P. (Eds.) *Essential elements for assessing infants and preschoolers with special needs* içinde (s.355-381). New Jersey, USA: Pearson.
- Köse, B., Şahin, S., Karabulut E. & Kayıhan H. (2021). Turkish version of bruininks-oseretsky test of motor proficiency 2 brief form: Its validity and reliability in children with specific learning disability. *Bezmialem Science*, 9(2), 198-204.
- McAfee O. & Leong D.J. (2012). *Erken çocukluk döneminde gelişim ve öğrenmenin değerlendirilmesi ve desteklenmesi*. Birsan Ekinci (Çev.Ed.) Ankara: Nobel.
- McLoughlin, J. A. & Rena B. L. (2004). *Özel gereksinimli öğrencilerin ölçümlemesi*. Filiz Gencer (Çev.) Ankara: Gündüz.
- Mülazımoğlu Ballı Ö. & Gürsoy F. (2012). Bruininks-Oseretsky motor yeterlik testinin beş-altıyaş grubu Türk çocuklar için geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 23(3), 104–118.
- Pieterse M., Treolar R., Cairns S., Uther D. & Brar E. (2007). *Küçük adımlar erken eğitim programı*. Gönül Kırcaali-İftar (Çev. Ed.) İstanbul: Daktylos.
- Salvia J., Ysseldyke J. E. & Bolt S. (2010). *Assessment in special and inclusive education (Eleventh Edition)*. CA, USA: Wadsworth.
- Sevimay, D. (1986). *Okul öncesi çağı çocuklarının motor performanslarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sevimay Özer D. & Özer M.K. (2009). *Çocuklarda motor gelişim (6. Baskı)*. Ankara: Nobel.
- Slater, L. M., Hillier, S. L. & Civetta, L.R. (2010). The clinimetric properties of performance-based gross motor tests used for children with developmental coordination disorder: A systematic review. *Pediatric Physical Therapy*, 22(2), 170-179. doi: 10.1097/PEP.0b013e3181dbef0

- Tepeli K. (2007). *Büyük kas becerilerini ölçme testi (BÜKBÖT)'nin Türkiye standardizasyonu* (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Tieman, B. L., Palisano, R. J. & Sutlive, A. C. (2005). Assessment of motor development and function in preschool children. *Mental Retardation and Developmental Disabilities Research Reviews*, (11), 189-196.
- Özyürek, M. (2010). *Bireyselleştirilmiş eğitim programını geliştirme ve temelleri* (7. Baskı). Ankara: Kök.
- Varol, N. (2004). *Öz bakım becerilerinin öğretimi*. Ankara: Kök.
- Wilson, B. N., Crawford, S. G., Green, D., et al. (2009). Psychometric properties of the revised developmental coordination disorder questionnaire. *Journal of Physical and Occupational Therapy In Pediatrics*. 29(2): 182-202. Doi: 10.1080/01942630902784761.

Bölüm 3

DİL SOSYALLEŞMESİ BAĞLAMINDA YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

Yunus Emre ÇEKİCİ¹

GİRİŞ

İnsanların içinde bulundukları duyguları ve ifade etmek istedikleri duygusal durumları iletmek için kullandıkları dil, kelimelerin, seslerin ve işaretlerin bir aracıdır. Bu araç, insanlar arasında anlayış ve iletişim kurma amacına hizmet eder ve bir tür anlaşma aracı olarak işlev görür (Kayahan, Karakaş & Şahin, 2022, s.1277). Sorgulayan ve araştıran insan için dilin anlamı, geçmişten günümüze önemli bir merak konusu olmuştur. “Dünyayı yalnızca bir dil aracılığıyla değil, aynı zamanda bir dil içerisinden anlayan insan” (Rızvanoğlu, 2013, s. 1), bir anlamda varoluşunu borçlu olduğu dil üzerine kafa yormaktan kendini alıkoyamamıştır. Dile yönelik bu anlam arayışı, doğal olarak dil öğretimine de yansımıştır. “Dil nedir?” ve “Dilin işlevleri nelerdir?” sorularına verilen yanıtlar, dil öğretimini dolaysız bir biçimde etkilemiştir. Öyle ki dilin ne olduğunu anlama ve tanımlama girişimi, dilin nasıl öğretilceğine ilişkin tartışmaları da beraberinde getirmiş ve bu tartışmalar, dil öğretim yaklaşımlarının doğuşuna düşünsel bir zemin hazırlamıştır. Nitekim Deniz ve Çekici (2019), günümüz yabancı dil öğretimine yön veren iletişimsel yaklaşımın dilin işlevsel ve iletişimsel bir olgu olduğu gerçeğine dayandığını ifade etmektedir.

İletişimsel yaklaşımda dil, yapısal bir sistem olmaktan çok işlevsel bir bütün olarak ele alınmaktadır (Richards & Rodgers, 2002). Dili kullanmak, doğal olarak çeşitli işlevleri gerçekleştirmek anlamına geldiği için iletişimsel yaklaşımda öncelikle dilin taşıdığı işlevler belirginleştirilmeli, ardından bu işlevleri merkeze alan bir eğitim verilmelidir (Deniz & Çekici, 2021). Birçok amaç için kullanılabilen dilin, en temel ve belirgin işlevlerinden biri ise sosyalleşmedir (Barker, 1945; Cazden, 2001; Kılıç, 2002; Friedman, 2019; Çekici, 2021; Deniz & Çekici, 2021). Doğduğu andan itibaren, insanlar çevreleriyle etkileşimde bulunma içgüdüğü

¹ Öğr. Gör. Dr., Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, yecekici@atu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-0247-3779

medya kullanımları, dil sosyalleşmesi için doğal bir araştırma alanı olarak ön plana çıkmaktadır.

Dil sosyalleşmesi araştırmalarında genellikle acemi dil kullanıcıları ile yetkin dil kullanıcıları arasındaki etkileşim üzerinde durulmaktadır. A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyinde Türkçe bilen öğrencilerin kendi aralarındaki iletişimleri, doğal olarak bir dil sosyalleşmesi araştırması olacaktır. Bununla birlikte yabancı dil olarak Türkçe öğrencileri ile ana dili olarak Türkçe kullananlar arasındaki iletişim de araştırılabilir.

Sonuç olarak bu çalışmada Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin hem öğrenciler hem de öğrenciler açısından bir dil sosyalleşmesi süreci olduğu ileri sürülmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin ve öğrencilerin dil sosyalleşmesi deneyimlerinin araştırılması, iletişimsel Türkçe öğretiminin geliştirilmesine kaynaklık edecektir.

KAYNAKÇA

- Altan, A. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe konuşucularının rica yapılarında kullandığı nezaket stratejileri. *International Journal of Language Academy*, 3(4), 270-294.
- Altun Alkan, H. & Yaylı, D. (2019). Rica ediminin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler tarafından kullanımı. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 25(99), 521-538.
- Askildson, L. (2005). Effects of humor in the language classroom: Humor as a pedagogical tool in theory and practice. *Arizona Working Papers in SLAT*, 12, 45-61.
- Bachman, L. (1995). *Fundamental considerations in language testing*. Oxford University Press.
- Barker, G. C. (1945). The social functions of language. *A Review of General Semantics*, 4(2), 228-234.
- Bhatia, S. (2000). Language Socialization and the construction of socio-moral meanings. *Journal of Moral Education*, 29(2), 149-166.
- Blundell, J., Higgins, J., & Middlemiss, N. (1982). *Function in English*. Oxford University.
- Brown, P. (2011). The culture organization of attention. A. Duranti, E. Ochs & B. B. Schieffelin (Ed.) içinde, *The handbook of language socialization* (ss.29-55). John Benjamins B.V.
- Byon, A. S. (2006). Language socialization in Korean-as-a-foreign-language classrooms. *Bilingual Research Journal*, 30(2), 265-291.
- Cazden, C. B. (2001). Toplumsallaşma ve dil (M. Çetintaş, Çev.). *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 592, 422-426.
- Cook, H. M., & Burdelski, M. (2017). (Im)politeness: language socialization. J. Culpeper, M. Haugh & D. Z. Kádár (Ed.) içinde, *The Palgrave Handbook of Linguistic (Im)politeness* (ss. 255-279). Springer.
- Crystal, D. (1987). *The Cambridge encyclopedia of language*. Cambridge University Press.
- Çekici, Y. E. (2021). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi açısından dil işlevleri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi.

- Çekici, Y. E. (2022). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programında yer alan kazanımların toplumdilbilimsel yetkinlik bağlamında incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 1164-1186.
- Davies, C. E. (2003). How English-learners joke with native speakers: an interactional sociolinguistic perspective on humor as collaborative discourse across cultures. *Journal of Pragmatics*, 35(9), 1361-1385.
- Deniz, K., & Çekici, Y. E. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi açısından toplu taşıma araçlarında dil işlevleri. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 7(4), 24-36.
- Deniz, K., & Çekici, Y. E. (2021). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik dil işlevleri. *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken*, 13(1), 1-26.
- Deniz, K., Öztürk, İ. Y., & Çekici, Y. E. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kapsamında Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde aracılık. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 25, 347-357
- Duff, P., & Talmy, S. (2011). Second language socialization: beyond language acquisition in SLA. D. Atkinson (Ed.) içinde, *Alternative approaches to SLA* (ss. 95-116). Routledge.
- Duranti, A. (2002). Linguistic Anthropology. N. J. Smelser & P. B. Baltes (Ed.) içinde, *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences* (ss. 8899-8906). Elsevier.
- Esguerra, R. S., & Wanphet, P. (2015). Emergent vocabulary in second language socialization among learners. *Language and Dialogue*, 5(2), 283-299.
- Fader, A. (2006). Learning faith: Language socialization in a community of Hasidic Jews. *Language in Society*, 35(2), 205-229.
- Field, M. (2001). Triadic directives in Navajo language socialization. *Language in Society*, 30, 249-263.
- Friedman, D. A. (2019). Citation as a social practice in a TESOL graduate program: A language socialization approach. *Journal of Second Language Writing*, 44, 23-36.
- Garret, P. B. (2005). What a language is good for: Language socialization, language shift, and the persistence of code-specific genres in St. Lucia. *Language in Society*, 34(3), 327-361.
- Garret, P. B., & Baquedano-López, P. (2002). Language socialization: reproduction and continuity, transformation and change. *Annual Review of Anthropology*, 31, 339-361.
- Kanatlı, F., & Çekici, Y. E. (2013). Türkçe öğretiminde disiplinler arası olanaklar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 223-234.
- Kanatlı, F., & Çekici, Y. E. (2020). Habitus ve dil sosyalleşmesi bağlamında eğitimde fırsat eşit(siz)liği. İ. Kalenderoğlu & P. Kanık Uysal (Ed.) içinde, *Türkçe Eğitime Adanan Bir Ömür Dr. Asiye Duman'a Armağan* (s. 305-316). Pegem Akademi.
- Karalı, Y., Şahin, T. G., Şen, M. & Aydemir, H. (2021). Investigation of Speech Anxiety of Teacher Candidates: The Example of İnönü University, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 22(3), 2277-2296. DOI: 10.17679/inuefd.1006027
- Kayahan, B., Karakaş, R. & Şahin, T. G. (2022). Çevrim içi olarak yürütülen yabancılar Türkçe öğretimi eğitici sertifikası programına yönelik ders veren eğitimcilerin görüşleri. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(3), 1276-1291.
- Kılıç, V. (2002). *Dilin işlevleri ve iletişim*. Papatya.
- Kim, S. (2021). 'Butter balla here!': The functions of humor in primary English classrooms in Korea. *English Teaching*, 76(3), 115-137.

- Lee, J. S., & Bucholtz, M. (2015). Language socialization across learning spaces. N. Markee (Ed.) içinde, *The Handbook of Classroom Discourse and Interaction* (ss. 319-336). John Wiley & Sons.
- MEB (2021). *Diller için Avrupa ortak başvuru metni: öğrenme, öğretme ve değerlendirme tamamlayıcı cilt*. MEB.
- Moore, L. C. (1999). Language socialization research and French language education in Africa: a Camerooninan case study. *The Canadian Modern Language Review*, 56(2), 329-350.
- Moore, L. (2008). Language socialization and second/foreign language and multilingual education in non-western settings. P. A. Duff & N. H. Hornberger (Ed.) içinde, *Encyclopedia of language and education* (ss. 175-185). Springer.
- Neff, P., & Dewaele, J. M. (2022) Humor strategies in the foreign language class. *Innovation in Language Learning and Teaching*. <https://doi.org/10.1080/17501229.2022.2088761>
- Norrick, N. R. (1993). *Conversational joking: Humor in everyday talk*. Indiana University Press.
- Norrick, N. R. (2010). Humor in interaction. *Language and Linguistics Compass*, 4(4), 232-244.
- Ochs, E. (1986) Introduction. B.B. Schieffelin & E. Ochs (Ed.) içinde, *Language socialization across cultures* (ss.1-13). Cambridge University Press.
- Ochs, E. (1988). *Culture and language development*. Cambridge University Press.
- Ochs, E. (1990). Indexicality and socialization. J. W. Stigler, R. Shweder & G. Herdt (Ed.) içinde, *Cultural psychology: Essays on comparative human development* (ss. 287-308). Cambridge University Press,
- Onursal Ayırır, İ. (2020). Türkiye Türkçesinde kalıp sözler: Nezaket kuramı açısından edimbilimsel bir inceleme. *Millî Folklor*, 126, 86-98.
- Ortaçtepe, D. (2013). This is called free-falling theory not culture shock!": A narrative inquiry on second language socialization. *Journal of Language, Identity & Education*, 12(4), 215-229.
- Ortaçtepe, D. (2014). Common ground for positioning: A discourse analysis on second language socialization. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 160-174.
- Ortaçtepe, D. (2015). EFL teachers' identity (re)construction as teachers of intercultural competence: a language socialization approach. *Journal of Language, Identity & Education*, 14(2), 96-112.
- Poole, D. (1992). Language socialization in the second language classroom. *Language Learning A Journal of Research in Language Studies*, 42(4), 593-616.
- Rızvanoğlu, E. (2013). *Anlamdan yoruma: dil felsefesinin sınırları üzerine bir inceleme* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2002). *Approaches and methods in language teaching*. Cambridge University.
- Riley, K. C. (2008). Language socialization. B. Spolsky & F. M. Hult (Ed.) içinde, *The handbook of educational linguistics* (ss. 398-410). Blackwell Publishing.
- Schick, L. (2010). Want and the language socialization of multiple competencies in middle school dance classes. *Journal of Pragmatics*, 42, 1719-1736.
- Schieffelin, B. B., & Ochs, E. (1986). Language socialization. *Annual Reviews Anthropology*, 15, 163-191.

- Shvidko, E. (2016). Second language socialization in English programs: two cases. *International Association of Research in Foreign Language Education and Applied Linguistics*, 5(3), 193-204.
- Şanal, M., & Ortaçtepe, D. (2019). Conceptual socialization in EFL contexts: A case study on Turkish EFL learners' request speech acts realization. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 15(1), 376-399.
- Tarım, Ş. D. (2017). Çocukların İkinci Dil Kazanım Süreçleri: Kapsamlı Bir Literatür Taraması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1485-1509.
- TDK (2011). *Güncel Türkçe sözlük*. TDK Yayınları.
- Türken, G. (2022). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde toplumdilbilimsel yeti* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Watson-Gegeo, K. A. (1992). Thick explanation in the ethnographic study of child socialization and development: A longitudinal study of the problem of schooling for Kwar'ae (Solomon Islands) children. *New Directions For Child Development*, 58, 51-66.
- Watson-Gegeo, K. A. (2004). Mind, language, and epistemology: Toward a language socialization paradigm for SLA. *The Modern Language Journal*, 88(3), 331-350.

Bölüm 4

YAPAY ZEKÂNIN MÜZİK EĞİTİMİNE YANSIMALARI

Esin UÇAL CANAKAY¹

GİRİŞ

Şüphesiz hepimiz son zamanlarda yapay zekâ hakkında çok fazla şey duymakta ve etki alanı her geçen gün daha da genişleyen yapay zekâdan yaşamımızın pek çok alanında yararlanmaktayız. Ev işlerinde, video oyunlarında, arabamızda ulaşmak istediğimiz yere gitmek için en kısa mesafenin belirlenmesinde, mimari tasarımlarda, sanayide, üretimde ve daha pek çok alanda yapay zekâ yaşantımıza girmiştir.

Yapay zekâ (artificial intelligence); bilgisayar sistemiyle oluşturulmuş robotların insan gibi düşünmesini ve onun gibi hareket etmesini sağlamak amacıyla oluşturulmuş bir teknolojidir (Sucu, 2019, s. 205). Yapay zekâ ve makine teknolojisi sağlık sektöründe de yaygın biçimde kullanılmaktadır. Sağlık uygulamalarında teşhis, araştırma, tedavi, sağlıklı kalmayı sürdürme, personel eğitimi, yaşlı bakım hizmetleri gibi süreçlerde daha hızlı ve daha düşük maliyetli olması açısından yapay zekâdan faydalanılmaktadır (Büyükgöze ve Dereli, 2019). Akıllı robotlar, yapay zekâ teknolojisi kapsamında önemli bir yer tutmaktadır. Robotların da bir üst modeli olan sürücüsüz araçlar havada, suda ve karada belirlenmiş yörüngede gidebilecek biçimde tasarlanmıştır. Bilgisayar ve robotlara kamera eklenmesiyle görme yeteneği de kazandırılmıştır. Geliştirilmiş görüntü işleme teknikleri özellikle güvenlik amacıyla pek çok alanda kullanılmaktadır (Adalı, 2017, s. 8).

Teknolojik gelişmeleri takip etme, anlama, kullanma arzusu ve zorunluluğu dijital okuryazarlık becerilerinin gelişmesini gerektirmektedir. Avcı (2020, s. 112), günümüzde teknolojik gelişmelere bağlı olarak değişen okuryazarlık kavramını ele aldığı çalışmasında, özellikle son yirmi yıl süresince bilgisayarlar, tabletler, akıllı telefonlar, akıllı televizyonlar, akıllı saatler gibi pek çok akıllı cihazın ya da İngilizcede söylendiği gibi *smart* cihazın yaygın kullanımıyla birlikte *dijital okuryazarlığın* artmasından söz etmektedir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, esin.canakay@deu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-2476-8287

KAYNAKÇA

- Acar, E. (2007). *Ölümlülük, ölümsüzlük ve yapay zekâ*. İstanbul: Altkitap Yayınevi.
- Adalı, E. (2017). Yapay zekâ. *İstanbul Teknik Üniversitesi Vakfı Yayını, İnsanlaşan Makinalar ve Yapay Zekâ*, 75, 8-13.
- Artut, S. (2019). Yapay zekâ olgusunun güncel sanat çalışmalarındaki açılımları. *İnsan ve İnsan*, 6 (22), 767-783.
- Aslan, F. & Subaşı, A. (2022). Hemşirelik eğitimi ve hemşirelik süreci perspektifinden yapay zekâ teknolojilerine farklı bir bakış. *Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi*, 4(3), 153-158.
- Avaner, E. B. (2018). Turing testi ışığında düşüncenin multidisipliner incelemesi III. *Türkiye Biyoetik Dergisi*, 5(4), 183-192.
- Avcı, A. (2020). Dijital okuryazarlıkta müzik eğitimi. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 8(20), 111-131.
- Ballı, Ö. (2020). Yapay zekâ ve sanat uygulamaları üzerine güncel bir değerlendirme. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (26), 277-306.
- Beşevli Solmaz, P. (2021). Teknolojik gelişmelerin müzik alanında oluşturduğu yeniliklerle ilgili bir değerlendirme. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 14(34), 666-678.
- Büyükgöze, S. & Dereli, E. (2019). Dijital sağlık uygulamalarında yapay zekâ. VI. *Uluslararası Bilimsel ve Mesleki Çalışmalar Kongresi-Fen ve Sağlık*, 7(10).
- Cohen, H. (1995). The further exploits of AARON, painter. *Stanford Humanities Review*, 4(2), 141-158.
- Coşkun, F. & Gülleroğlu, H. D. (2021). Yapay zekânın tarih içindeki gelişimi ve eğitimde kullanılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 54(3), 947-966.
- Çetin, M. & Aktaş, A. (2021). Yapay zekâ ve eğitimde gelecek senaryoları. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, (Eğitim Bilimleri Özel Sayısı)*, 18, 4225-4268.
- Çilden, Ş. (2001). Müzik, çocuk gelişimi ve öğrenme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1).
- Deveci, M. (2022). Yapay zekâ ile gerçekleştirilen sanat uygulamalarında görüntü üretimi. *Uluslararası Sanat ve Sanat Eğitimi Dergisi*, 5(9), 45-71.
- Doğan, Ö. (2020). Müzik öğretmenlerinin müzik eğitiminde teknolojiyi kullanmalarına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies-Education*, 15(5), 3301-3314. .
- Dülger, E. D. & Gümüşeli, A. İ. (2023). Okul müdürleri ve öğretmenlerin eğitimde yapay zekâ kullanılmasına ilişkin görüşleri. *ISPEC International Journal of Social Sciences & Humanities*, 7(1), 133-153.
- Ekşioğlu, Ş. (Ed.). (2019). Robotlara güvenmek, *Popular Science Türkiye*, 81.
- Erden, M. K. & Uslupehlivan, E. (2020) Eğitimde teknoloji kullanımının bugünü ve geleceğine ilişkin öğretmen adaylarının düşüncelerinin incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 109-126.
- Erten, O. & Göktepeliler, Ö. (2022). Yapay zekâ, makine ve sanat. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 145-153.
- Geyik, K. (2021). Televizyon haberciliği alanında teknolojik gelişmelere bağlı olarak iş yükünün dönüşümü: TRT örneği. *TRT Akademi Dergisi*, 6(13), 854-878.
- Güney, E. & Yavuz, H. (2020). Yapay zekâ ile sanatsal üretim pratiğinde sanatçının rolü ve değişen sanat olgusu. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 26, 415-439.
- Gürpınar, C., Uluer, P., Akalın, N. & Köse, H. (2020). Sign recognition system for an assistive robot sign tutor for children. *International Journal of Social Robotics*, 12, 355-369.

- İbiş, S. (2019). Turizm endüstrisinde robotlaşma, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 403-420.
- Kanatlı, S. A. & Karalar, H. (2023). Ortaokul öğrencilerinin bilgi işlemsel düşünme becerileri ile 21. yüzyıl becerileri arasındaki ilişki. Ö. Baltacı (Ed.), *Eğitim Bilimleri Araştırmaları III* içinde (s. 163-178). Özgür Yayınları.
- Kaya, Ö. (2019). Akademik müzik eğitimi alan öğrencilerin derslerinde müzik teknolojilerinin kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 8(57), 703-711.
- Kocaman, Ş. (2021). Grafik tasarım endüstrisinde yapay zekâ. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(77), 3000-3016.
- Koçyiğit, A. & Darı, A. B. (2023). Yapay zekâ iletişimde ChatGPT: İnsanlaşan dijitalleşmenin geleceği. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 427-438.
- Köröglü, Y. (2017). Yapay zekâ'nın teorik ve pratik sınırları. İstanbul:Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Lo, C. K. (2023). What is the impact of ChatGPT on education? A rapid review of the literature. *Education Sciences*, 13(4), 410.
- Mhlanga, D. (2023). Open AI in education, the responsible and ethical use of ChatGPT towards lifelong learning. DOI: 10.2139/ssrn.4354422, Erişim adresi: <https://ssrn.com/abstract=4354422>
- MusicLM: Generating music from text. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2301.11325>
- Newell, A. (1955). The chess machine: An example of dealing with a complex task by adaptation. In Proceedings of the March 1-3, *Western Joint Computer Conference*, 101-108. Erişim adresi: <https://dl.acm.org/doi/abs/10.1145/1455292.1455312>
- Nilsson, N. J. (2018). Yapay zekâ. Geçmişi ve geleceği (Çev.: Mehmet Doğan). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Özmenteş, S. (2013). Çalgı eğitiminde öğrenci motivasyonu ve performans. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 320-332.
- Paksın, B. (2020). *Görsel sanatlarda yapay zekâ ve yaratıcılık ilişkisi*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Rich, E. & Knight, K. (1991). *Artificial intelligence*. Second edition. McGraw Hill.
- Say, C. (1998). Akla doğru. *Cogito dergisi*, 13, 67-76.
- Say, C. (2019). *50 soruda yapay zekâ*. İstanbul: Bilim ve Gelecek Kitaplığı.
- Sevim, S. S. & Tutaş, V. (2020). Üç boyutlu yazıcıların çağdaş seramik sanatına yansıması. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (26), 627-645.
- Simmons, A. B. & Chappell, S. G. (1988). Artificial intelligence - Definition and practice. *IEEE Journal of Oceanic Engineering*, 13(2), 14-42.
- Sucu, İ. (2019). Yapay zekânın toplum üzerindeki etkisi ve yapay zekâ (AI) filmi bağlamında yapay zekâyı bakış. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 2(2), 203-215.
- Şanlı, A., Ateş, E., Bayburtlu, N., Bektaş, M. & Özdemir, K. (2023). Yapay zekâ kullanımında öğretmen eğilimleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(28).
- Şen, U. (2016). *Automatic poetry generation in Turkish*. İstanbul Bilgi Üniversitesi, DOI: 10.13140/RG.2.1.3625.4322 Erişim adresi: <https://www.researchgate.net/publication/304396635>
- Şen, E. & Atiker, B. (2020). Grafik tasarım uygulamalarında yeni bir aktör: Yapay zekâ. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(63), 3946-3957.

- Şentürk, S. (2013). Sesin özgürleşmesi: Müzik prodüksiyonu teknolojileri. *Birikim Dergisi*, 285, 98-104.
- Tosun, E. (2019). *Müzik öğretiminde bilgisayar destekli müzik eğitimi yönteminin uygulanması*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Turing, A. M. (1950). Computing machinery and intelligence. *Mind. A Quarterly Review of Psychology and Philosophy*, 59 (236), 433-460.
- Uzun, Y., Tümtürk, A. Y. & Öztürk, H. (2021). Günümüzde ve gelecekte eğitim alanında kullanılan yapay zekâ. *1st International Conference on Applied Engineering and Natural Sciences*. Erişim adresi: <https://www.researchgate.net/publication/355809268>
- Yavuz Aksakal, N. & Ülgen, B. (2021). Yapay zekâ ve geleceğin meslekleri. *TRT Akademi Dergisi*, 6(13), 834-852.
- Ye, F. (2020). A study on music education based on artificial intelligence. *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*, 750(1), IOP Publishing. DOI: 10.1088/1757-899X/750/1/012115
- Yıldız, Y. M. (2022). 21. yüzyıl becerileri açısından müzik dersi öğretim programı. *Art-e Sanat Dergisi*, 15(29), 50-68.
- Yılmaz, A. (2023). Fen bilimleri eğitiminde dijital uygulamalar, yapay zekâ ve akıllı yazılımlar: Tehditler ve fırsatlar. Akpınar, A. (Ed.), *Matematik ve Fen Bilimleri Üzerine Araştırmalar II-Özgür Yayınları* içinde. DOI: <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub165.c676>
- <https://aaronshome.com/aaron/index.html>
- <https://egitimcantasi.com/uygulamalar/actionbound/>
- <https://egitimcantasi.com/uygulamalar/kahoot/>
- <https://futurism.com/a-new-ai-can-write-music-as-well-as-a-human-composer>
- <https://utkusen.com/blog/turing-benzeri-bir-testi-gecen-ilk-makina-sairimiz-romtu>

Bölüm 5

ZEKÂ OYUNLARININ İLKOKUL 3. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MOTİVASYONLARI VE MUTLULUKLARI ÜZERİNDE ETKİSİ VE İLİŞKİSİ

Meral GÖZÜKÜÇÜK¹
Fatma Gül UZUNER²

GİRİŞ

Oyun, bireyin düşünce gelişiminde etkili olabilecek niteliktedir (Piaget, 1999). Gelişimsel bir bakış açısıyla oyun çocuğun duygularıyla yüzleşmesini ve duygularıyla başa çıkabilmesini sağlar (Scarlett, 1994). Oyun başka bir bakış açısıyla ele alındığında ise aslında öğrenmedir (Singer, 2006). Nitekim oyun çocuğun dilsel, sosyal, bilişsel ve öz düzenleme becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir araçtır (NAEYC, 2023). Oyunun çocuğun gelişiminde etkili olduğu ifade edilebilir. Bu bağlamda öğrencilerin çeşitli becerilerinin gelişiminde ve akademik başarılarının artırılmasında kullanılabilecek oyun türlerinden biri zeka oyunlarıdır (Aslan, 2019). Oyun türleri içerisinde yer alan zeka oyunları, kurallı oyun grubunda yer alır (Kurupınar & Aydoğan, 2020). Tüm bunlardan hareketle çocukların çok yönlü gelişim sürecinde zeka oyunlarından yararlanılabileceği ifade edilebilir.

Zeka oyunları bireylerin potansiyellerinin farkına varmalarını sağlar. Bu bakımdan zeka oyunları; problem çözme, görsel ve sözel zeka, strateji oluşturma, üç boyutlu düşünme, tasarım yapma, taktik geliştirme gibi becerileri geliştirecek oyunları kapsar (Devecioğlu & Karadağ, 2014). Ayrıca sınıf ortamında kullanılan farklı türdeki zeka oyunları, bireysel olarak, karşılıklı ya da grup şeklinde oynanırken arkadaşlarına veya kendi öz benliklerine yönelik birçok değeri pekiştiren öğrenciler; sabırlı olma, empati kurma, kazanma, kaybetmeyle yüzleşme, birlik ve beraberlik gibi değerleri yaparak yaşayarak içselleştirebilmektedir (Sadıkoğlu, 2017). Zekâ oyunlarının seviyelere göre kazanımları şu şekilde belirtilmektedir (MEB, 2016):

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, meralyaprak@gmail.com, ORCID iD: 000-0002-1620-5073

² Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, fgu61@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0001-8483-6021

zekâ oyunlarının birbirinden farklı, eğlenceli, karmaşık olduğunu, hamleleri zamanında yapmak gerektiğini, beyinlerini geliştirdiğini vurgulamışlardır. Metaforlarla elde edilen verilerin öğrencilerle yapılan görüşmelerde elde edilen verilerle birbirini desteklediği söylenebilir.

Bu çalışmada zekâ oyunlarının öğrencilerin okuldaki mutlu olma durumunu olumlu olarak etkilediğine, içsel motivasyonlarını artırdığına, içsel motivasyonları ile mutlulukları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğuna dair çeşitli kanıtlar elde edilmiştir. Ancak bu kanıtların eldeki bulgular bağlamında olduğu ve nihayetinde örtük özelliklerle ilgili çıkarımlar söz konusu olduğu için sonuçlar noktasında dikkatli bir dil kullanılmaya çalışılmıştır. Nitekim araştırmanın da bilimsel açıdan sınırlılıkları mevcuttur. Bu araştırma belirlenen zekâ oyunları ile, ilkökul 3.sınıf öğrencileriyle ve altı haftalık uygulama süresiyle sınırlıdır. İleride yapılacak araştırmalar için daha fazla öğrenciyle, farklı yaş gruplarında, başka zeka oyunlarının ve farklı değişkenlerin kullanılmasına yönelik çalışmalar yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akbaba, S. (2006). Eğitimde motivasyon. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (13), 343-361. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunikkefd/issue/2774/37170>
- Aslan, M. (2019). Zekâ oyunları dersine giren öğretmenlerin derste yaşadıkları problemlerin incelenmesi. *Scientific Educational Studies*, 3(1), 56-73. <https://doi.org/10.31798/ses.493223>
- Ayar, A., Tüysüz, H., Alp, G. B. & Çavaş, P. (2023). Akıl ve zekâ oyunları alanında yapılan çalışmaların sistematik bir analizi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (66), 51-83. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1849976>
- Bozgün, K. & Akın Kösterelioğlu, M. (2020). İlkokul öğrencileri motivasyon ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 10(1), 209-236. <https://doi.org/10.18039/ajesi.682030>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. Sage Publications.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
- Devecioğlu, Y. & Karadağ, Z. (2014). Amaç, beklenti ve öneriler bağlamında zekâ oyunları dersinin değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 41-61. <https://dergipark.org.tr/en/pub/befdergi/issue/23139/247172>
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55(1), 34-43. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.34>

- Dokumacı Sütçü, N. (2021). Zekâ oyunları ile ilgili yapılan ulusal bilimsel araştırmaların tematik ve metodolojik açıdan incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(78), 988-1007. <https://doi.org/10.17755/esosder.826045>
- Durulan, D. & Angın, D. E. (2023). Akıl ve zekâ oyunlarının okul öncesi dönem çocukların dikkat ve görsel algı düzeylerine etkisinin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25 (1), 333-357. <http://dx.doi.org/10.16953/deusosbil.1181847>
- Esen, M. (2019). *Zekâ oyunlarının, 4. sınıf öğrencilerinin problem çözmeye ilişkin karar verme becerisine, sabırlı davranış göstermesine ve okul doyumuna etkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; Mersin.
- Guay, F., Marsh, H. W., Dowson, M. & Larose, S. (2005). Assessing academic motivation among elementary school children: The Elementary School Motivation Scale (ESMS). *Australian Association For Research In Education 2005 Conference Papers*. <https://researchdirect.westernsydney.edu.au/islandora/object/uws:5581>
- Gündoğan, A. & Akar, C. (2019). İlkokul öğrencileri için okulda mutluluk ölçeği: Geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Türk Akademik Yayınlar Dergisi*, 3(1), 61-75. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1331446>
- Güneş, A. M. (2023). Öğretmen adaylarının akıl ve zeka oyunlarına yönelik metaforik algıları. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(2), 424-435. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2825770>
- Howard, J. L., Chong, J. X.Y. & Bureau, J. S. (2020). The tripartite model of intrinsic motivation in education: A 30-year retrospective and meta-analysis. *Journal of Personality*, 88(6), 1268-1285. <https://doi.org/10.1111/jopy.12570>
- Kilmen, S. (2015). *Eğitim araştırmacıları için SPSS uygulamalı istatistik*. Edge Akademi.
- Kula, S. S. (2020). Zekâ oyunlarının ilkökul 2. sınıf öğrencilerine yansımaları: Bir eylem araştırması. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(225), 253-282. <https://dergipark.org.tr/en/pub/milliegitim/issue/52526/690693>
- Kurupınar, A. & Aydoğan, Y. (2020). Zekâ oyunlarına yönelik tutum ölçeğinin (ZOTÖ) geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Turkish Studies*, 15(6), 4383-4400. <https://dx.doi.org/10.47423/TurkishStudies.46454>
- Marangoz, D. (2018). *Mekanik zekâ oyunlarının ilkökul 2. sınıf öğrencilerinin zihinsel beceri düzeylerine etkisi*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Sakarya.
- McMillan, J. H. & Schumacher, S. (2014). *Research in education: Evidence-based inquiry*. Pearson.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. John Wiley & Sons.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage Publications.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2016). Ortaokul ve imam hatip ortaokulu zekâ oyunları 5, 6, 7 ve 8. sınıflar öğretmenler için öğretim materyali. https://akademik.adu.edu.tr/ad/egitim/mat/webfolders/ZekaOyunlarOgr_5-8_2016.pdf
- National Association for the education of young children [NAEYC]. (2023). Principles of child development and learning and implications that inform practice. <https://www.naeyc.org/resources/positionstatements/dap/principles>
- Philips, D. C. & Soltis, J. F. (2004). *Perspectives on learning*. Çev. S. Durmuş. Öğrenme: Perspektifler. Nobel Yayın Dağıtım.

- Piaget, J. (1999). Play, dreams and imitation in childhood. Trans. C. Gattegno and F. M. Hodgson. Routledge.
- Robson, C. (2011). *Real world research*. John Wiley & Sons Limited.
- Rosas, R., Nussbaum, M., Cumsille, P., Marianov, V., Correa, M., Flores, P., Grau, V., Lagos, F., Lopez, X., Lopez, V. Rodriguez, P. & Salinas, M. (2003). Beyond Nintendo: Design and assessment of educational video games for first and second grade students. *Computers & Education*, 40(1), 71-94. [https://doi.org/10.1016/S0360-1315\(02\)00099-4](https://doi.org/10.1016/S0360-1315(02)00099-4)
- Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2017). *Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. Guilford Publications.
- Sadıkoğlu, A. (2017). *Zekâ ve akıl oyunları dersinin değerler eğitimindeki rolünün öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Scarlett, W. G. (1994). *Play, cure, and development: A development perspective on the psychoanalytic treatment of young children*. Eds. A. Slade & D. P. Wolf. In *Children at play clinical and developmental approaches to meaning and representation* (pp. 48-61). Oxford University Press.
- Schunk, D. H. (2009) *Learning theories an educational perspective*. Çev. M. Şahin. Öğrenme teorileri eğitimsel bir bakışla. Nobel Yayın Dağıtım.
- Singer, D. G. (2006). *Learning: A challenge for parents and educators*. Eds. D. G. Singer, R. M. Golinkoff & K. Hirsh. In *ow to play motivates and enhances children's cognitive and social-emotional growth* (pp. 3-14). Oxford University Press.
- Türk Dil Kurumu [TDK]. (2023). <https://sozluk.gov.tr/>
- Ulusoy, M. A. (2022). The effects of class guidance activities and mind-intelligence games on decision making skills. *Yedi Aralık Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 43-59. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2755779>
- Yalçın, A., Ayten, N., Kaya Ayten, S. & Özalp, M. (2022). İlkokul öğrencilerinin okula yönelik mutluluklarının incelenmesi. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 3(2), 33-47.

Bölüm 6

SOSYAL BİLGİLERDE ÇOKLU OKURYAZARLIKLAR

Nurcan ŞENER¹

Zeynep Gözdenur IŞIK²

GİRİŞ

Dijitalleşmenin bir sonucu olarak günümüz insanının edinmesi gereken temel becerilerden biri çoklu okuryazarlık becerisi olmuştur. Burada bahsedilen okuryazarlık en bilinen anlamıyla okuma ve yazmayı fiilen yerine getirmek değildir. Okuryazarlığın anlamı zaman içinde değişime uğramıştır. Okuma-yazma; kod çözüme, sembol okuma ve beceri gerektiren bir süreç iken okuryazarlık bir yetenek işidir ve anlamlandırmaya dayanır. Okuryazarlık tarihsel süreç içinde, sembol ve kodları seslendirmekten öteye geçmiş ve bilişsel becerileri de içine alan bir algılama şekline evrilmiştir. İnsanların hızla değişen çağı yakalamalarını ve birçok alanda kendilerini geliştiren becerileri olmasını gerektiren 21. yüzyıl, bireylerin salt bilgiye erişmesini değil, eriştiği bilgiyi yorumlamasını, analiz etmesini, eski bilgileriyle birleştirip yeni bilgiler üretmesini beklemektedir. Tüm bu beklentiler, bireylerin iş birliği ve iletişim becerilerini kullanarak edinilen bilgiyi çevreyle paylaşmasını, kendisi ve toplum için fayda sağlayacak şekilde kullanmasını gerekli kılmaktadır. Aşıcı'ya (2009) göre özellikle günümüzde teknolojik ilerleme ve gelişimler yeni ve çoklu okuryazarlık türlerinin ortaya çıkışına zemin hazırlamıştır. Tarihsel süreç içinde okuma – yazma becerisinden ayrılan okuryazarlık becerilerini geliştirmek, 21. yüzyıl becerilerine sahip nitelikli insanların yetişmesi için gereklidir (Altun, 2005). Kısaca anlamı zaman içinde genişleyen okuryazarlık kavramı zamanla bireylerin yalnızca akademik başarısının bir göstergesi olmaktan çıkmış hem kendisinin hem de içinde bulunduğu toplumun gelişmişlik seviyesini gösteren bir kavram haline gelmiştir.

21. yüzyılda bilişim, ulaşım ve iletişim araçlarının gelişmesi ile insanlar kolaylıkla uzaklara ulaşır olmuştur. Bu durum bireyleri yalnızlaştırmış ve adeta

¹ Öğr. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, nsener@marmara.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-1987-1717

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, zeynepgozde86@gmail.com , ORCID iD: 0009-0006-4788-4714

KAYNAKÇA

- Akça, E. B., Sayımer, İ., Salı, J. B. & Başak, B. E. (2014). Okulda siber zorbalığın nedenleri, türleri ve medya okuryazarlığı eğitiminin önleyici çalışmalarındaki yeri. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi*. C. 2. Özel Sayı. 17-30
- Akhan, O. (2011). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilimlerinin belirlenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), 37-68.
- Akkoyunlu, B. & Soylu, Y. (2010). Öğretmenlerin sayısal yetkinlikleri üzerine bir çalışma. *Türk Kütüphaneciliği*, 24(4), 748-768.
- Alım, M. (2006). Avrupa Birliği üyelik sürecinde Türkiye’de çevre ve ilköğretimde çevre eğitimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 599-616.
- Alkaya, A. ve Yağlı, İ. (2015). Finansal okuryazarlık-f finansal bilgi, davranış ve tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF öğrencileri üzerine bir uygulama. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(40), 585-599.
- Altun, A. (2005). *Gelişen teknolojiler ve yeni okuryazarlıklar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aşıcı, M. (2009). Kişisel ve sosyal bir değer olarak okuryazarlık. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(17), 9-26.
- Bahar, H. H., Sayar, K. & Başbüyük, A. (2010). İlköğretim öğrencilerinin kroki okuma becerilerinin incelenmesi (Erzincan örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 229-246.
- Başar, M. (2011). *Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarının yönetiminde örtük program (Uşak ili örneği)* (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Başaran, S. T., Gürdal, G. & Altıntaş, S. (2021). Financial literacy in Turkish preschool education. *Psycho-Educational Research Reviews*, 10(2), 8-28.
- Baydil, E. (2003). *Coğrafyaya giriş*. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Bekdemir, Ü. & Polat, S. (2016). Sosyal bilgiler 5. ve 6. sınıf ders kitaplarında harita kullanımı. *Ekev Akademi Dergisi*, (68), 363-381.
- Binark, M. & Gencil Bek, M. (2010). *Eleştirel medya okuryazarlığı: Kuramsal yaklaşımlar ve uygulamalar*. İstanbul: Kalkedon.
- Bozkurt, E., Toktaş, Y. & ALTINER, A. (2019). Türkiye’de tasarruf ve finansal okuryazarlık üzerine bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(72), 1580-1605.
- Coşkun, D., Kodal, T. & Ersoy, A. F. (2022). Ortaokul sosyal bilgiler dersinde ve okul uygulamalarında sosyal katılım becerisinin geliştirilmesi sürecinin değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (55), 129-154.
- Crick, B. (1998). *Education for citizenship and the teaching of democracy in schools*. Londra: Advisory Group on Citizenship.
- Çabuk, B. (2019). *Çevre eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dağ, N. & Koçer, M. (2019). Türkiye’de politik okuryazarlık, *OPUS International Journal of Society Researches*, 13(19), 2150-2175.
- Dımsıkı, E. & Ünal, S. (1999): UNESCO-UNEP himayesinde çevre eğitiminin gelişimi ve Türkiye’de ortaöğretim çevre eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(17).
- Durmuş, M. Ş. (2020). Ortaokul sosyal bilgiler müfredatında vatandaşlık eğitimi yaklaşımı ve öğretmen görüşleri. *Yıldız Teknik Üniversitesi*
- Faiz, M. & Dönmez, C. (2019). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının politik okuryazarlık düzeyleri. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(2), 475-501.

- FODER (2012). *Finansal okuryazarlık ve erişim 2012*. (29/06/2023 tarihinde <https://www.fo-der.org/foder-hakkinda/> adresinden ulaşılmıştır).
- Glister, P. (1997). *Digital literacy* (p. 1). New York: Wiley Computer Pub.
- Gözütok, F. D. (2003). Hukuk ilintili yurttaşlık eğitimi. *Türkiye Barolar Birliği'nin Düzenlediği Hukuk Öğretimi ve Hukukçunun Eğitimi Konulu Uluslararası Toplantıda*, 9-11.
- Güleç, S. & Hüdavendigar, M. N. (2020). Sosyal bilgiler eğitimi alanında okuryazarlık becerisi başlığında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 24-36.
- Has, S. (2022). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının hukuk okuryazarlığı eğitimi yeterliklerini geliştirmeye yönelik bir eylem araştırması.
- İnal, K. (2009). *Medya okuryazarlığı elkitabı*. Ankara: Ütopya Yayınevi
- Kaplan, K. (2017). *Medya okuryazarlığı dersinin Türkçe öğretimiyle birleştirilmesi sürecinde medya okuryazarlığı dersi öğretmenlerinde bulunması gereken yeterlikler*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kara, H. & Tangülü, Z. (2017). Sosyal bilgiler öğretim programında hukuk ve politik okuryazarlığı üzerine bir durum incelemesi. *Araştırma ve Deneyim Dergisi*, 2(1), 1-28.
- Karabacak, Z. İ. & Sezgin, A. A. (2019). Türkiye'de dijital dönüşüm ve dijital okuryazarlık. *Türk İdare Dergisi*, 1(488), 319-343.
- Kayhan, A. (2013). Birleşmiş milletler çevre programı üzerine bir inceleme. *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 33(1), 61-90.
- Kışoğlu, M. (2009). Öğrenci merkezli öğretimin öğretmen adaylarının çevre okuryazarlığı düzeyine etkisinin araştırılması. *Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum*.
- Kuzey, M., & Değirmenci, Y. (2019). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının harita ve yön okuryazarlığına ilişkin kavramları anlama düzeyleri ve kavram yanılgıları. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(223), 207-230.
- MEB (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı 2018*. (29/06/2023 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686-SOSYAL%20B%C4%B0LG%C4%B0LER%20C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRAMI%20.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- Olur, B. (2021). Sosyal bilgiler dersinde dijital hikâye kullanımı: öğrencilerin yeterlik ve değerlerinin incelenmesi.
- Öğün, S. S. & Sarıbay, A. Y. (2013). *Politikbilim*. Bursa: Sentez
- Önder, A & Özkan, B. (2013). *Sürdürülebilir çocuk gelişimi: Okul öncesinde etkinliklerle çevre eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Özerbaş, M. A., & Kuralbayeva, A. (2018). Türkiye ve Kazakistan öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin değerlendirilmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 16-25.
- Paker, K. O. (2009). Çocuk temsilleri ve medya okuryazarlığı eğitimi. Selda İçin Akçalı (Ed.), *Çocuk ve medya: Önce çocuklar düşlesin diye* içinde (s. 129-155). Ankara: Nobel Yayınları.
- Pala, Ş. M. & Başbüyük, A. (2020). Ortaokul beşinci sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9(3), 897-921.
- Remund, D. L. (2010). Financial literacy explicated: The case for a clearer definition in an increasingly complex economy. *Journal of consumer affairs*, 44(2), 276-295.
- Roth, C.E. (1968). *Curriculum Overview for Developing Environmentally Literate Citizens*.
- Roth, C. E. (1992). *Environmental literacy: its roots, evolution and directions in the 1990s*.

- RTÜK (2016). (29/06/2023 tarihinde https://www.medyaokuryazarligi.gov.tr/haber_goster.php?Guid=ED1E9841-3B17-4313-96EE-3890B0A29345 adresinden ulaşılmıştır).
- Sönmez, M. T. (2022). Erken dönemlerde finansal farkındalığın gelişmesi ve finansal okuryazarlık konularının matematik dersine entegrasi. *Yaşadıkça Eğitim*, 36(2), 569-589.
- Sönmez, Ö. F. (2010). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde harita becerileri*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sönmez, Ö. F. & Aksoy, B. (2013). Cumhuriyetten günümüze ilköğretim programlarında harita becerileri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 171(171), 269-288.
- Şahin, A. (2014). *Öğretmen adayları ve medyayla bağı olan herkes için eleştirel medya okuryazarlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tarhan, Ö. (2019). Ortaokul öğrencilerinin siyaset okuryazarlık düzeyleri ve temel siyaset bilimine ilişkin görüşleri.
- Taşkıran, N. Ö. (2007). *Medya okuryazarlığına giriş*. Beta Basım Yayım Dağıtım.
- TDK (2023). (02/07/2023 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır).
- TÜİK (2021). Çocuklarda bilişim teknolojileri kullanım araştırması 2021. (29/06/2023 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanım-Arastirmasi-2021-41132> adresinden ulaşılmıştır).
- Tüfekçi, M. T. & Dilek, Ö. (2022). Finansal okuryazarlık düzeyi üzerine bir araştırma: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi örneği. *The Journal of International Scientific Researches*, 7(1), 99-113.
- Yalçın, A. Sosyal bilgiler, dijital okuryazarlık ve arttırılmış gerçeklik uygulamaları. *Sosyal, beşerî ve idari bilimler*, 19.
- Yıldırım, G. (2017). Çocuklar için yaygın eğitim kapsamında yürütülen ekonomi eğitimi çalışmalarının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(ERTE Özel Sayısı), 103-124.
- Yıldırım, D. & Özbek, A. (2021). Erken dönem ekonomi eğitimi ve finansal sosyalizasyonun finansal okuryazarlık düzeyine etkisi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(2), 694-710.
- Yıldız, F. (1999). *Harita çizimi (Çizgisel- sayısal)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım (https://www.aile.gov.tr/media/92205/02_01_hukuk-okuryazarligi.pdf). (<https://www.tbbhukukokuryazarligi.com/Home/Calismalar?page=8>) (<http://www.cezahukukubilinci.org/hukuk-ve-adalet-bilinci/>) (<https://www.medyaokuryazarligi.gov.tr/>). (<https://arkeonews.com/>)

Bölüm 7

MATEMATİKLE BARIŞMAK: KAYGININ ÖTESİNE GEÇMEK

Ümit KUL¹
Sedef ÇELİK DEMİRCİ²

GİRİŞ

PISA ve TIMSS gibi uluslararası ölçme ve değerlendirme çalışmaları, ülkelerin eğitim politikalarını yön vermek ve öğretim programlarını şekillendirmek için önemli bir rol oynamaktadır. Bu çalışmalar, eğitim sistemlerini çeşitli yönlerden izlemek ve öğrenci performansını değerlendirmek için kullanılır. Ayrıca, öğrenci performansının yanı sıra duyuşsal özellikleri de ölçen anketler aracılığıyla çeşitli faktörleri de incelemektedir. Örneğin, OECD'nin 2019 da yayınladığı rapora göre, 15 yaşındaki öğrenciler arasında matematik kaygısının yaygınlık oranı %30'dur. Matematik kaygısı, bireylerin matematikle olumsuz bir ilişki oluşturmalarına, matematiği öğrenmeyi reddetmelerine ve matematikten kaçınmalarına yol açabilir. Ayrıca matematik kaygısı ve matematik performansı karşılıklı olarak birbirlerini etkileyebilir. Bu nedenle, matematik kaygısının kökenlerini anlamak ve incelemek, matematik kaygısını azaltmaya yönelik eğitim uygulamalarının geliştirilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bu bölümde, matematik kaygısının tanımı, temel özellikleri, yaygın ölçme yöntemleri, matematik performansı ile ilişkisi, kaygının nedenleri ve azaltma stratejileri ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

MATEMATİK KAYGISININ TANIMI VE ÖZELLİKLERİ

Gough, 1954 yılında yaptığı araştırmada, bireylerin matematikle ilgili duygusal tepkilerini ilk kez 'matematik fobisi' olarak tanımlamıştır. Ancak, Dreger ve Aiken (1957) tarafından bu kavram, daha spesifik olarak "sayı kaygısı" olarak adlandırılmıştır. O tarihten bu yana, matematik kaygısı, psikometrik, deneysel, davranışsal ve nörofizyolojik açılardan incelenen ve araştırılan bir konu olmuştur. Matematik kaygısının doğası hakkında farklı bakış açıları ve kuramlar ortaya

¹ Doç. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi, umitkul@artvin.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-9242-8009

² Dr. Öğr. Üyesi, Artvin Çoruh Üniversitesi, sedefcelik@artvin.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-9242-8009

görevi yerine getirmeden önce yazılı olarak endişelerin ifade edilmesinin, görev sırasında endişelerin dikkat dağıtmasını azalttığını ve rahatlamalarına yardımcı olduğunu öne sürmüştürler. Örneğin, bir matematik sınavından önce yansıtıcı yazı yazmak sınıflarda uygulanabilir. Şu anda mevcut olan en umut verici tekniklerden biri olabilmektedir.

KAYNAKÇA

- Alkan, V. (2011). Etkili matematik öğretiminin gerçekleştirilmesindeki engellerden biri: kaygı ve nedenleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (29) , 89-107. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pauefd/issue/11114/132892>
- Alkan, V. (2018). A Systematic Review Research: 'Mathematics Anxiety' in Turkey. *International Journal of Assessment Tools in Education* , 5(3) , 567-592. Doi: 10.21449/ijate.445919
- Ashcraft, M. H. (2002). Math anxiety: Personal, educational, and cognitive consequences. *Current Directions in Psychological Science*, 11(5), 181–185. Doi: 10.1111/1467-8721.00196
- Ashcraft, M. H. (2019). Models of math anxiety. In I. C. Mammarella, S. Caviola, & A. Dowker (Eds.), *Mathematics anxiety: What is known and what is still to be understood* (pp. 1–19). Routledge/Taylor & Francis Group. Doi: 10.4324/9780429199981-1
- Ashcraft, M. H., & Moore, A. M. (2009). Mathematics anxiety and the affective drop in performance. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 27(3), 197–205. Doi: 10.1177/0734282908330580
- Ashcraft, M. H., & Ridley, K. S. (2005). Math anxiety and its cognitive consequences: A tutorial review. In J. I. D. Campbell (Ed.), *Handbook of mathematical cognition* (pp. 315–327). Psychology Press.
- Ashcraft, M. H., Krause, J. A., & Hopko, D. R. (2007). Is math anxiety a mathematical learning disability? In D. B. Berch & M. M. M. Mazzocco (Eds.), *Why is math so hard for some children? The nature and origins of mathematical learning difficulties and disabilities* (pp. 329–348). Baltimore, MD: Paul H. Brookes Publishing Co.
- Ashcraft, M.H., & Krause, J. A. (2007). Working memory, math performance, and math anxiety. *Psychonomic Bulletin and Review*, 14, 243-248.
- Baloglu, M., & Koçak, R. (2006). A multivariate investigation of the differences in mathematics anxiety. *Personality and Individual Differences*, 40(7), 1325–1335. Doi: 10.1016/j.paid.2005.10.009
- Baloğlu, M. (2001). Matematik korkusunu yenmek. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 59-76.
- Beilock, S. L., & Maloney, E. A. (2015). Math anxiety: A factor in math achievement not to be ignored. *Behavioral and Brain Sciences*, 2(1), 4-12. Doi: 10.1177/2372732215601438
- Bekdemir, M. (2007). İlköğretim matematik öğretmen adaylarındaki matematik kaygısının nedenleri ve azaltılması için öneriler: Erzincan Eğitim Fakültesi Örneği. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 131-144.
- Blazer, C. (2011). Strategies for reducing math anxiety. *Information Capsule*, 1102, 1-8.: Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED536509.pdf>
- Brunyé, T. T., Mahoney, C. R., Giles, G. E., Rapp, D. N., Taylor, H. A., & Kanarek, R. B. (2013). Learning to relax: Evaluating four brief interventions for overcoming the ne-

- gative emotions accompanying math anxiety. *Learning and Individual Differences*, 27, 1-7. Doi: 10.1016/j.lindif.2013.06.008
- Carey E., Hill, F., Devine, A., & Szűcs, D. (2016). The chicken or the egg? The direction of the relationship between mathematics anxiety and mathematics performance. *Frontiers in Psychology*, 6, 1987. Doi: 10.3389/fpsyg.2015.01987 .
- Carey, E., Hill, F., Devine, A., & Szűcs, D. (2017). The modified abbreviated math anxiety scale: A valid and reliable instrument for use with children. *Frontiers in Psychology*, 8(JAN), 1–13. Doi: 10.3389/fpsyg.2017.00011
- Caviola, S., Primi, C., Chiesi, F., & Mammarella, I. C. (2017). Psychometric properties of the Abbreviated Math Anxiety Scale (AMAS) in Italian primary school children. *Learning and Individual Differences*, 55, 174–182. Doi: 10.1016/j.lindif.2017.03.006
- Caviola, S., Toffalini, E., Giofrè, D., Ruiz, J. M., Szűcs, D., & Mammarella, I. C. (2022). Math performance and academic anxiety forms, from sociodemographic to cognitive aspects: A meta-analysis on 906,311 participants. *Educational Psychology Review*, 34(1), 363–399. Doi: 10.1007/s10648-021-09618-5
- Cemen, P. B. (1987). *The nature of mathematics anxiety*. Stillwater: Oklahoma State University.
- Cipora, K., Artemenko, C., & Nuerk, H.-C. (2019). Different ways to measure math anxiety. In I. C. Mammarella, S. Caviola, & A. Dowker (Eds.), *Mathematics anxiety: What is known and what is still to be understood* (pp. 20–41). Routledge/Taylor & Francis Group. Doi: 10.4324/9780429199981-2
- Cipora, K., Santos, F. H., Kucian, K., & Dowker, A. (2022). Mathematics anxiety—where are we and where shall we go? *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1513(1), 10-20. Doi: 10.1111/nyas.14770
- Daker, R. J., Gattas, S. U., Sokolowski, H. M., Green, A. E., & Lyons, I. M. (2021). First-year students' math anxiety predicts STEM avoidance and underperformance throughout university, independently of math ability. *Nature Partner Journals Science of Learning*, 6(17). Doi: 10.1038/s41539-021-00095-7
- Dowker, A., Sarkar, A., & Looi, C. Y. (2016). Mathematics anxiety: What have we learned in 60 years? *Frontiers in Psychology*, 7, 508. Doi: 10.3389/fpsyg.2016.00508
- Dreger, R. M., & Aiken, L. R., Jr. (1957). The identification of number anxiety in a college population. *Journal of Educational Psychology*, 48(6), 344–351. Doi: 10.1037/h0045894
- Gough, M. F. (1954). *Mathemaphobia: Causes and treatments*. Clearing House, 28, 290-294.
- Gözel, E. (2022). Mathematics anxiety by gender: A meta-analysis study. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 7(19), 2460-2505. Doi: 0.35826/ijoecc.603
- Hembree, R. (1990). The nature, effects, and relief of anxiety mathematics. *Journal of Research in Mathematics Education*, 21, 33–46. Doi: 10.2307/749455
- Hopko, D. R., Mahadevan, R., Bare, R. L., & Hunt, M. K. (2003). The abbreviated math anxiety scale (AMAS) construction, validity, and reliability. *Assessment*, 10(2), 178–182. Doi: 10.1177/1073191103252351
- Jackson, C.D., & Leffingwell, R.J. (1999). The role of instructors in creating mathematics anxiety in students from kindergarten through college. *Mathematics Teacher*, 92, 583-586.
- Krinzinger, H., Kaufmann, L., & Willmes, K. (2009). Math anxiety and math ability in early primary school years. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 27, 206-225.

- Lazarus, M. (1974) Mathophobia: some personal speculations. *National Elementary Principal*, 53, 16-22.
- Lyons, I. M., & Beilock, S.L. (2012). When math hurts: math anxiety predicts pain network activation in anticipation of doing math. *PLOS ONE*, 7(10), e48076.
- Ma, X. (1999). A meta-analysis of the relationship between anxiety toward mathematics and achievement in mathematics. *Journal for Research in Mathematics Education*, 30(5), 520-540. Doi: 10.2307/749772
- Ma, X., & Xu, J. (2004). The causal ordering of mathematics anxiety and mathematics achievement: a longitudinal panel analysis. *Journal of Adolescence*, 27, 165-179.
- Maloney, E. A., & Beilock, S. L. (2012). Math anxiety: Who has it, why it develops, and how to guard against it. *Trends in Cognitive Sciences*, 16(8), 404-406. Doi: 10.1016/j.tics.2012.06.008
- Mitchell, C. (1991). *Math anxiety: what it is and what to do about it*. Kendall Hunt Pub Co.
- Namkung, J. M., Peng, P., & Lin, X. (2019). The relation between mathematics anxiety and mathematics performance among school-aged students: A meta-analysis. *Review of Educational Research*, 89(3), 459-496. Doi: 10.3102/0034654319843494
- Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD] (2019). PISA 2018 Results (Volume I): *What students know and can do*. Paris: Author, Doi: 10.1787/5f07c754-en
- Park, D., Ramirez, G., & Beilock, S. L. (2014). The role of expressive writing in math anxiety. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 20, 103-111. Doi: 10.1080/0260293042000160384
- Passolunghi, M. C., Caviola, S., De Agostini, R., Perin, C., & Mammarella, I. C. (2016). Mathematics anxiety, working memory, and mathematics performance in secondary-school children. *Frontiers in Psychology*, 7(42). Doi: 10.3389/fpsyg.2016.00042
- Primi, C., Donati, M.A., Izzo, V.A., Guardabassi, V., O'Connor, P.A., Tomasetto, C., & Morsanyi, K. (2020). The Early Elementary School Abbreviated Math Anxiety Scale (the EES-AMAS): A New Adapted Version of the AMAS to Measure Math Anxiety in Young Children. *Frontiers in Psychology*, 11(1014), 1-11. Doi: 10.3389/fpsyg.2020.01014
- Richardson, F. C., & Suinn, R.M. (1972). The mathematics anxiety rating scale: Psychometric data. *Journal of Counseling Psychology*, 19(6), 551-554. Doi: 10.1037/h0033456
- Rubinsten, O., & Tannock, R. (2010). Mathematics anxiety in children with developmental dyscalculia. *Behavioural and Brain Functions*, 6, 46.
- Rubinsten, O., Bialik, N., & Solar, Y. (2012). Exploring the relationship between math anxiety and gender through implicit measurement. *Frontiers in Human Neuroscience* 6(279), 1-11. Doi: 10.3389/fnhum.2012.00279
- Smith, S. (1997). *Early childhood mathematics*. Boston: Allyn & Bacon.
- Suinn, R. M., & Winston, E. H. (2003). The mathematics anxiety rating scales, a brief version: Psychometric data. *Psychological Reports*, 92, 167-173.
- Tobias, S. (1978). *Overcoming Math Anxiety*. New York: W.W. Norton
- Wang, Z., Hart, S. A., Kovas, Y., Lukowski, S., Soden, B., Thompson, L. A., Plomin, R., McLoughlin, G., Bartlett, C. W., Lyons, I. M., & Petrill, S. A. (2014). Who is afraid of math? Two sources of genetic variance for mathematical anxiety. *Journal of child psychology and psychiatry, and allied disciplines*, 55(9), 1056-1064. Doi: 10.1111/jcpp.12224

- Wang, Z., Lukowski, S. L., Hart, S. A., Lyons, I. M., Thompson, L. A., Kovas, Y., Mazzocco, M. M., Plomin, R., & Petrill, S. A. (2015). Is Math Anxiety Always Bad for Math Learning? The Role of Math Motivation. *Psychological science*, 26(12), 1863–1876. Doi: 10.1177/0956797615602471
- Wu, S. S., Barth, M., Amin, H., Malcarne, V., & Menon, V. (2012). Math anxiety in second and third graders and its relation to mathematics achievement. *Frontiers in Psychology*, 3(162), 1-11. Doi: doi.org/10.3389/fpsyg.2012.00162
- Wu, S., & Menon, V. (2012). Scale for Early Mathematics Anxiety (SEMA) in Young Children. Retrieved from <http://www.scsnl.stanford.edu>
- Yılmaz, H. R., & Bindak, R. (2016). Ortaokul öğrencilerinde matematik başarısının matematik kaygısı, sınav kaygısı ve bazı demografik değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi . *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 3(2), 16-32. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/muefd/issue/40190/478486>
- Young, C. B., Wu, S. S., & Menon, V. (2012). The neurodevelopmental basis of math anxiety. *Psychological Science*, 23(5), 492-501.
- Zettle, R.D. (2003). Acceptance and commitment therapy (ACT) vs. system desensitization in treatment of mathematics anxiety. *The Psychological Record*, 53, 197-215.

Bölüm 8

TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE TEMEL DİL BECERİLERİNİN DRAMA İLE ÖĞRETİLMESİ: DENEYİM İÇİNDE DENEYİM

Tuğrul Gökmen ŞAHİN¹

GİRİŞ

Türkçe Eğitimi ve Öğretimi

Ana dili eğitimi kapsamında okullarımızda öğrencilerin Türkçe dersleriyle dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi planlanarak dilimizin imkân ve zenginliklerinin farkına varıp Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaları amaçlanmaktadır. Bu durum Türkçe eğitiminin; dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma gibi temel dil becerileriyle, bu becerilerin yanında sezdirilerek öğrenciye verilen dil bilgisi yeterliklerinin kazandırılmasını esas alan bir yaklaşımla ele alınması gerekliliğini ortaya çıkarır.

Türkçe, ülkemizde ilköğretim kurumlarında uygulanan programa göre 1. sınıftan 8. sınıfa kadar en çok vakit ayrılan derstir. Programa göre haftalık ders saatlerine bakıldığında 1 ve 2. sınıflarda 10 saat, 3 ve 4. sınıflarda 8 saat, 5 ve 6. sınıflarda 6 saat, 7 ve 8. sınıflarda 5 saat Türkçe dersi yer almaktadır. Bunun yanında ortaokullarda “*Dil ve Anlatım*” başlığı altında seçmeli olarak okutulan okuma becerileri, yazarlık ve yazma becerileri, iletişim ve sunum becerileri gibi dersler mevcuttur. Türkçe ders saatlerinin sınıf seviyelerine göre dağılımında, çizelgedeki diğer derslere göre daha fazla vakit ayrıldığı görülmektedir. Mevcut programa bakıldığında ülkemizde Türkçe öğretimine yönelik günümüzde ve günümüze kadar geçen süreçte uygulanan yöntem ve tekniklerle, bu yöntem ve tekniklere rehberlik eden programların da ele anılıp açıklanması gerekmektedir.

Dil Becerileri

Kazanılış sırasına göre anlama ve anlatma becerileri dinleme, konuşma, okuma ve yazma olarak dört beceriyi içermektedir. Anlamaya yönelik dil becerilerini, dinleme ve okuma; anlatmaya yönelik dil becerilerini ise konuşma ve yazma

¹ Arş. Gör. Dr., İnönü Üniversitesi, tugrul.sahin@inonu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-2107-9670

Çıkış Kartı 3-2-1

A-Öğrenmem gerektiğini anladığım üç şey:

1).....

.....

2)

.....

3)

.....

B- Sorgulamam gereken iki şey:

1)

.....

2)

.....

C- Bana göre hayatın anlamı olan şey:

1)

.....

Eğitmen daha önceden hazırladığı kâğıtları dağıttıktan sonra aşağıdaki yönergeyi verir;

- Size dağıtmış olduğum kâğıdın “A” maddesine yaptığımız ilk etkinlikte öğrenmeniz gerektiğini düşündüğünüz üç şeyi; “B” maddesinde sorgulamanız gereken iki şeyi; “C” maddesinde ise size göre hayatın anlamı olan şeyi yazmanızı istiyorum. İsteyen öğrenciler kâğıtlarındakileri sınıfla paylaşabilir, istemeyen öğrenciler ise paylaşmadan sınıf panosuna asabilir.

Eğitmen öğrencilere katılım sağladıkları için teşekkür eder ve atölyeyi sonlandırır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Ö. (2014). *Eğitimde yaratıcı drama* (5. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çebi, A. (1996). *Öğretim amaçlı yaratıcı drama yoluyla imgesel dil becerisinin geliştirilmesi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 51602)
- Demirel, Ö. & Şahinel, M. (2006). *Türkçe ve sınıf öğretmenleri için Türkçe öğretimi* (7. baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.

- Dökmen, Ü. (1994). *Okuma becerisi, ilgisi ve alışkanlığı üzerine psikososyal bir araştırma*. Ankara: MEB Yayınları.
- Eliason, C. & Jenkins, L. (2003). *A practical guide to early childhood curriculum*. Ohio: Merrill Prentice Hall.
- Genç, H. N. (2005). Eğitimde drama ve /veya dramada eğitim. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 89-104.
- Gordon, A. M. & Browne, K. W. (2011). *Beginings and beyond foundations in early childhood education*. (8. edition). USA: Wadsworth Cengage Learning.
- Kara, Ö. T. (2010). Dramanın ilk uygulayıcıları Türk şamanları. *Turkish Studies*. 5 (2). 1180-1191.
- Kara, Ö. T. (2014). Drama lideri olarak Türkçe öğretmeni. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 22 (1), 339-360
- Kara, Ö. T. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde drama. (Editör: A Akay Ahmed-A. Fişekçioğlu). *Dil kullanıcısı bağlamında kuramdan uygulamaya Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 353-366.
- Kara, Ö. T. (2020). Drama yöntemi ve Türkçe eğitimi. (Editör: A. Z. Güven), *Türkçe eğitime genel bir bakış*, I. Baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 359-376.
- Karadağ, E. & Çalışkan, N. (2005). *İlköğretimde drama*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karadağ, E., Korkmaz, T., Çalışkan, N. & Yüksel, S. (2008). Drama lideri olarak öğretmen ve eğitimsel drama uygulama yeterliği ölçeği: geçerlik ve güvenirlik analizleri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 169-196.
- Köksal-Akyol, A. (2004). Okul öncesi eğitimde drama (2. baskı). Ankara: Hedef Yayıncılık.
- Kurudayıoğlu, M. & Özden, A. (2015). *Türkçe öğretiminde drama*. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 3(4), 26-40.
- Levey, S. (2011). *An introduction language and learning*. In S. Levey and S. Polirstok (Eds.), *Language development understanding language diversity in the classroom*. USA: SAGE Publications Inc.
- Maden, S. (2010b). Türkçe öğretiminde drama yönteminin gerekliliği. *TÜBAR-XXVII*, 503- 519.
- O'Neill, C. & Lambert, A. (1990). *Drama structures a practical handbook for teachers*. London: Heinemann Educational Book Inc.
- San, İ. (1998). Yaratıcı drama 1985-1998 yazılar. H. Ö. Adıgüzel (Ed.), *Türkiye'de yaratıcı drama çalışmalarının dünü ve bugünü* içinde (ss. 433-444), Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Selimbocaoğlu, A. (2004). XIII. ulusal eğitim bilimleri kurultayı. *Drama ve ilköğretimde dramanın önemi* içinde (ss.258-262), Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Üstündağ, T. (1996). Yaratıcı dramanın üç boyutu. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 49, 19-23.
- Vural, R. A. (2002). Eğitimde dramada Dorothy Heathcote ve "uzman rolü yaklaşımı", *Oluşum Tiyatrosu ve Drama Atölyesi İç Bülteni*, 20, 8-12.
- Yeğen, G. (2009). 10. Ulusal Drama Semineri Bildiriler. N. Aslan (Ed.), *Eğitimde dramanın sağlayacağı bireysel ve mesleki katkılara yönelik öğretmen adaylarının düşünceleri* içinde (ss.17-25). Ankara: Oluşum Yayınları.